

Summary

The article is dedicated to the research of the toposes concept in Lina Kostenko's novel "Marusya Churay". The results of the scholar's research amplify linguistics in the understanding of linguistically philosophical categories such as "concept", "conceptual worldview" and "linguistic worldview". The "topos" definitions as a separate thematic class viewed in the process of Ukrainian poetess Lina Kostenko's style perception are given in the article.

Keywords: concept, worldview, topos, toponyms, system, structure, segment, parcel, class, group.

УДК 821.161.2–31

Полохова Н.В.,
кандидат філологічних наук,
Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара

СПЕЦИФІКА ТВОРЕННЯ ОБРАЗУ МІСТА У ПРОЗІ Є. ГУЦАЛА 70-Х РР. ХХ СТ.

Євген Пилипович Гуцало – письменник різноплановий, багатогранний, політематичний. Поет, прозаїк, публіцист. Поряд із В. Дроздом, Р. Іваничуком, Гр. Тютюнником, Вал. Шевчуком Є. Гуцало належить до тих письменників, які формували обличчя молоді прози 60-х років. Він звертався як до малої новелістичної форми (настроєвий етюд, поезія у прозі, сюжетне оповідання), так і до великої прози (повість та роман). Є. Гуцало – лауреат премії ім. Ю. Яновського (1982) та Державної премії України ім. Т. Шевченка (1985), лауреат міжнародної премії Фундації Антоновичів (1995); його книжки (зокрема повість-диалогія "Шкільний хліб", "Сільські вчителі") видавалися в перекладі польською, німецькою, румунською, болгарською, російською, чеською, угорською, французькою мовами. За публіцистику, зібрану в книжці "Ментальність орди", письменнику присуджено, щоправда, уже помертвено, Всеукраїнську премію імені І. Огієнка. За мотивами гуцалівських творів Юрій Іллєнко зняв фільм "Солом'яні дзвони"; творчим об'єднанням відеофільмів при Держтелерадіо УРСР створено фільми "У лузі на старому дивані" (режисер В. Вітер) та "Виїзний товариський суд"; на студії "Укртелефільм" були зняті відеофільм "Марія" і телефільм "Блуд".

У прозі Є. Гуцала синтезовані ліричний, лірико-психологічний, реалістичний та химерно-гротескний способи художнього освоєння дійсності. На думку дослідників, основними художніми критеріями реалістичної прози митця були: чесність і правдивість авторської позиції, вибір героя, який в основному не відповідав вимогам соцреалістичного канону (рефлектуючий інтроверт, дивак), максимальна зосередженість на його внутрішньому світі, орієнтація на вічні людські цінності, художня реалізація проблеми внутрішньої свободи.

На сьогодні в українському літературознавстві наявні ґрунтовні наукові розвідки, присвячені творчості Гуцала-новеліста, Гуцала-шістдесятника, Гуцала-майстра жанру "химерії", проте, як слушно зауважив В. Дончик, вони є справді лише підходами до вивчення багатогранного феномена письменника [3]. Зрілий період

творчості митця припадає на сімдесяті роки, саме тоді літературознавці впевнено визначають його як майстра психологічної прози, якого перш за все хвилюють проблеми духовності, чистоти, народної моралі, так звана “екологія душі”.

Українська література 70-х років ХХ ст. представлена творами двох поколінь письменників. Це молоді автори О. Дмитренко, В. Шкляр, Б. Сушинський, М. Суховецький, І. Григурко, С. Пушик, котрих А. Кравченко називає “письменниками літературного призову 70-х”, визначальною творчою манерою яких є прагнення до публіцистичності, документальність. Активно працюють на літературній ниві й представники літературного покоління шістдесятих В. Дрозд, Вал. Шевчук, В. Близнець, Гр. Тютюнник, Є. Гуцало, О. Гончар, П. Загребельний, Р. Іваничук, Р. Андріяшик та ін. Як зазначають літературознавці, саме 70-ті роки ознаменували зрілий період творчості шістдесятників, її розквіт. Узагалі твори, написані в 70-ті, характеризує тісне поєднання, переплетіння реалістичних та психологічних ознак. У прозі відбувається поглиблення художнього відображення соціальних конфліктів, зростає інтерес до морально-етичної проблематики, у центрі зображення постає образ звичайної людини. На думку А. Кравченка, книжка Є. Гуцала “Парад планет” (1984), до якої ввійшли такі різні твори, як повість “Мертва зона” (написана в об'єктивній реалістичній манері), “Двоє на святі кохання” (“лірико-психологічна” повість [8, 364], яку дослідники відносять до міської прози) та роман “Парад планет” (класичний зразок химерної прози), у повному обсязі характеризує суперечливий літературний процес 70-х років.

Творчий доробок Є. Гуцала (від його ранніх новел до актуальної публіцистики, зібраної в цикл “Ментальність орди”) привернув увагу багатьох літературознавців, про що свідчать насамперед праці Г. Гримич, І. Дзюби, В. Дончика, М. Жулинського, Н. Зборовської, Л. Новиченка, В. Плюща, М. Стрельбицького та ін. Поряд із дослідженнями творчості Є. Гуцала відомих критиків і літературознавців маємо й наукові розвідки молодих учених, для яких проза письменника стала об'єктом наукового вивчення (І.Є. Бойцун, Н.П. Навроцька, А.С. Попович, Н.П. Мрищук). Проте міська проза письменника на сьогодні маловивчена й становить значний дослідницький інтерес.

Досліджуючи своєрідність літературного процесу 70-х років та проблему психологічної характеристики героя, М. Хороб зазначила, що в літературу останніх десятиліть увійшли так звані письменники-урбаністи, серед яких вона називає Ю. Трифонова, Ю. Щербака, Н. Бічюю, Ю. Семенова. “Усі вони, – пише авторка, – в більшості досліджують світ сучасного інтелігента, зрідка звертаються до виробничої проблематики” [12, 10]. Виразні ознаки міської прози знаходимо в повістях Є. Гуцала “Двоє на святі кохання”, “Індульгенція на безсмертя”, “Хай святиться ім'я твоє, любов” та окремих оповіданнях, зокрема “Спасибі за літо”, “В першу поїздку до Канева”, “Нарешті син вибився в люди”, оповіданні Гр. Тютюнника “Син приїхав”, повісті “День мій суботній”, повістях “Самотній вовк” В. Дрозда, “Місто” Р. Іваничука, “Чужа кохана” А. Мороза, “Довге прощання” Ю. Трифонова.

Є. Гуцало у свій час зауважував, що не треба розглядати і село, і сільського героя у звуженому аспекті, а саме – у плані виробничому, оголених соціальних зв'язків, а емоції людські прив'язувати до цього виробничого плану. “Очевидно, в цьому є природна закономірність, і водночас – збіднене трактування людської особистості та обставин її буття...” – зазначав письменник [5, 32]. Він був проти поділу літератури на міську та “літературу про село”. Дослідники справедливо підкреслювали, що з образом міста як моделі світу в прозі Є. Гуцала пов'язаний тип героя “рефлектуючого”. “Можливо, мої герої і справді занурені у “світ внутрішній”, у “власну душу”, вони “рефлектують”, але, мені здається, вони таки пов'язані з зовнішніми обставинами, що активно віддзеркалюються і в “світі внутрішньому”, і в “душі”, – говорив майстер слова [5, 33]. “Генеруючи в своєму естві” енергію світу та свою власну, гуцалівські герої, безперечно, є складниками суспільного світу. Майже всі головні герої повістей та оповідань Є. Гуцала про місто мають сільське коріння, яке з серця не вирвати. І всі вони відчувають гостру ностальгію за дівочими постатями беріз, чорнобривцями на материнському подвір'ї, житніми полями.

Прозу Є. Гуцала, Гр. Тютюнника, Вол. Дрозда, Вал. Шевчука В.Г. Дончик характеризує не інакше як “своєрідний український екзистенціалізм” [3, 462]. Екзистенційний мотив самотності героя в прозі Є. Гуцала перш за все пов'язується з циклом міської прози та найвиразніше простежується в повісті “Двоє на святі кохання” (1973), яка, як справедливо підкреслив А. Кравченко, є “першою осяжною спробою міської прози письменника” [8, 364]. Ця повість “об'єктивно стимулювала становлення цілого напрямку в українській літературі 70-х років, відомого під назвою “міська проза”, яка переймалася важливою проблемою прискореної урбанізації хліборобського народу” [8, 365]. Головний герой таких творів немов “розп'ятий” між селом і містом, знаходиться постійно в ситуації вибору, невпевнений і нестабільний. Це так званий маргінальний герой, який родом з села, проте, “завоювавши” місто, соромиться свого походження.

Зображення протиставлення села й міста (у 70-ті роки ця проблема знаходить глибинне мистецьке втілення в прозі Гр. Тютюнника, В. Дрозда, Б. Харчука, Вал. Шевчука, Ю. Щербака та інших) традиційне в українській літературі, і Є. Гуцало не порушує традиції. В. Дончик відзначив, що “останнім часом у прозі, особливо в новелістиці, часто зображують “маргінального” персонажа – людину, яка відірвалася од села, але по-справжньому міською ще не стала” [3, 228]. Дослідник говорить, що відкрив цю тему в українській літературі Гр. Тютюнник оповіданням “Син приїхав”, а її органічним продовженням є оповідання Є. Гуцала “Нарешті син вибився в люди”. Головний герой оповідання Гр. Тютюнника “Син приїхав” Павло Дзякун на новенькому “Москвичі” привіз у село Ковбиші свою дружину та малого сина нарешті показати своїм батькам. Об'єктом гострого засудження в оповіданні є “духовне міщанство” героїв, які в процесі здобуття матеріальних благ забувають про вічні цінності людського буття, розривають зв'язки з батьками, соромляться сільського походження. Свідченням духовної деградації новітніх городян є мова, ламана, захаращена русизмами, більш

схожа на діалект. В оповіданні “Нарешті син вибився в люди” Є. Гуцало в притаманній йому психологічній манері письма порушує широкий спектр проблем, пов'язаних з втратою моральних цінностей, духовним зубожінням. Оповідання характеризується гострою динамічною дією та несподіваною розв'язкою: головний герой Марко на “директорській” “Волзі” привозить свою родину в село познайомити з матір'ю, а насправді він виявляється підступним шахраєм, мета якого здобути гроші, “втершись у довір'я” до рідної матері. Як і в оповіданні “Син приїхав” Гр. Тютюнника, свідченням певного матеріального рівня головного героя є наявність машини, костюма, гарної дружини, зневажливе ставлення до сільського побуту: автор підкреслює “вираз погордної нудьги на ситому обличчі шофера”, коли він увійшов у хату, акцентує увагу читача на тому, що він, перш ніж сісти, протирає лаву носовичком. Проте Іван Поляруш (повість “Двоє на святі кохання”), коли приїздить у село до батька-матері, переживає дуже світлі почуття, наче він “...дістався в інший світ – це був світ його дитинства, яке дивилось на нього з кожного кутка в хаті, яке тягнулось до нього віттям яблуневого саду” [1, 467].

У прозі Є. Гуцала село з його мешканцями духовно багатше, чистіше, ніж місто. Проте й місто має своєрідну та неповторну красу. Так, в оповіданні “В першу поїздку до Канева” місто зустрічає головного героя (ліричне “Я” виконує функцію наратора) буянням бузкового цвіту. Через призму пам'яті героя постає на сторінках оповідання велич і краса Києва – весняного міста, що пробуджує любов у серці та тугу в грудях оповідача. Місто в повісті “Довге прощання” Ю. Трифонова (1973), навпаки, зображене як агресор, який замахнувся на унікальний бузковий сад Петра Олександровича Телепньова, “бетонна цивілізація”, що безжально нищить красу. Досліджуючи “місто-як-образ” та “місто-як-дискурс” у художньому творі, М. де Клерк зазначив, що в письменників, які тяжіють до психологізму, місто набуває змішаних характеристик та функцій людського персонажа, воно стає антропоморфною, навіть буквально людиноподібною істотою [7, 104]. Саме таким постає образ міста на сторінках гуцалівських творів. Наприклад, Іванові Полярушеві (повість “Двоє на святі кохання”) Київ здається схожим на “сімнадцятирічну закохану дівчину”, “І всміхається так само, і вродливий такий” [1, 370]. Дмитро Калюх (повість “Хай святиться ім'я твоє, любов”) закоханий у чернігівські вулички, парки, осокори: “Місто йому подобалось, особливо навесні, коли в полум'ї сонця та в полум'ї зелені воно молодшало, коли зникав вираз отієї сірої кам'яної апатії й байдужості...” [2, 212]. Місто в однойменному романі Р. Іванчука теж персоніфіковане, воно “дихає звичним розміреним ритмом” [6, 88]. У повісті “Двоє на святі кохання” Є. Гуцала особливу ідейно-естетичну функцію виконує образ Києва – “стародавнього міста на горбах” [1, 366]. Сяючи золотими банями Лаври, засліплюючи квітневим сонцем, Київ рятує головного героя від “фізичного відчуття жажної пустки провалля” [1, 363], що зумовлене внутрішнім душевним розладом. Іван Поляруш відчуває, блукаючи вулицями міста, що навіть повітря в ньому насичене “ласкавим і погідним настроєм” [1, 366]. Типологічно використовуючи традиції П. Тичини, який поетизує Київ як місто веселе, радісне, Є. Гуцало в повісті “Двоє на святі кохання” саме з його

образом пов'язує вітаїстичні мотиви: у Києві Іван Поляруш відчуває “щось радісне, незбагненне в своєму єстві” [1, 366], його опановує тимчасове гармонійне відчуття повноти життя, і тоді пом'якшується невротична акцентуація характеру головного героя, “тане його непевність..., душа сповнюється світлом” [1, 366]. На сторінках твору Київ постає в площині історичній (Іван Поляруш милується банями Володимирівського собору, Софії, Кирилівської церкви), сучасна площина міста (базари, Хрещатик, кафе, бульвар Шевченка, вулиці, готель “Либідь”, іподром, Бессарабка) відтворена як маршрут головного героя. Якщо з образом села Є. Гуцало найчастіше пов'язує дитинство та старість, то з містом у нього завжди асоціюється молодість. Головні герої гуцалівської “міської прози” – юнаки та дівчата на етапі пошуку себе, свого місця у світі, становлення особистості, і саме на цьому етапі приходять усвідомлення самотності як ознака дорослості. Усвідомлення самотності, заглиблення у власні переживання, душу, рефлексії – яскраво виражені характерологічні ознаки юності як вікового етапу, що свідчать про сформованість особистості. За “Словником іншомовних слів”, “рефлексія [< лат. reflexio – відображення] – роздуми, сповнені сумнівів, суперечностей; аналіз власного психічного стану” [11, 803]. Автори “Літературознавчого словника-довідника” трактують рефлексію як “емоційне осмислення у художньому творі автором власних переживань, роздуми над динамікою душевного стану” та зазначають, що “цей різновид психологічного самоаналізу найбільш притаманний ліриці та жанрам, близьким до неї (віршам у прозі, ліричній драмі), в яких розкривається найпотаємніша специфіка духовного світу людини” [9, 590]. Класичним зразком рефлектуючого героя в контексті світової літератури є Сван – головний герой роману М. Пруста, створеного в техніці потоку свідомості, “У напрямі до Свана”, що вийшов в Україні в 1973 р. Повість “За чверть години до матчу” (1963), яку Є. Гуцало написав на початку своєї творчості, В. Оскоцький характеризує як “потік свідомості на футбольному полі”, як суцільну рефлексію головного героя Віктора [10, 2]. Як пояснює сам письменник у “Літературних діалогах”, “... колись я й ставив собі за мету виписати такого рефлектуючого індивідуума, намагався схопити в чомусь послідовний, а в чомусь і непослідовний перебіг його емоцій, проникнути в суперечливу атмосферу його думок та вчинків. Іван Поляруш для мене – не запрограмований робот, що не відхиляється від шаблонної програми, а людський тип у становленні, у формуванні...” [4, 99]. Усвідомлення самотності (як прийшов самотній у цей світ, так і залишиш його самотній), неминучості й безпорадності зумовлює самозаглиблення гуцалівських героїв, пошуки сенсу життя. Творячи образи Івана Поляруша (“Двоє на святі кохання”) і Жанни (“Інд�льгенція на безсмертя”), Є. Гуцало застосовує метод аналітичного психологізму, який дозволяє передати потік свідомості героя, його відчуття, роздуми, що домінують над конкретними подіями, вчинками, рішеннями. У передмові до повісті “Двоє на святі кохання” Є. Гуцало підкреслив, що Іван Поляруш, творячи себе, “водночас намагається осягнути процес творення власної особистості” [1, 4]. Своєрідність гуцалівського рефлектуючого героя полягає в тому, що він дійсно зосереджений на

власних переживаннях, відчуттях, на своїх внутрішніх проблемах, проте не “зациклений” на власних рефлексіях. Іван Поляруш розмірковує про сенс існування, висловлює власну життєву філософію, приймає близько до серця проблеми інших, зокрема підтримує Льоню і Зіну; засуджує ставлення свого діяльного брата-директора Володі до батьків, який наче забув про їх існування. Тісні емоційні зв'язки Івана з батьком-матір'ю не розірвані відстанню між “стольним градом Києвом” і селом, перед очима героя, у спогадах, стоїть образ матері, яка проводить сина на автобусну зупинку, образ дитинства, скаліченого війною. Образ Івана побудований на відчутті самотності, яке змушує героя шукати сенс життя, душевну розраду то в поїзді до батьків у село, то в пошуках єдиної коханої. Саме самотність змушує Поляруша блукати вулицями Києва, він прагне злитись із натовпом, розчинитися в ньому. Проте саме серед “заклопотаних своїми справами людей” Іван найгостріше відчуває “...свою велику самотність, що налетіла на нього стрімко, навалилась на його душу, підім'яла, знищила...” [1, 453]. Приглядаючись до чужих облич, чужих очей, він хоче знайти єдине, рідне обличчя, а знайшовши, втрачає (образ незнайомки в білому плащі), оскільки раптово розуміє, що “він немов усерйоз ганяється за мевом!” [1, 375].

Отже, в основу образу головного героя повісті “Двоє на святі кохання”, який, навіть говорячи про себе, ловить себе на думці, що ці слова стосуються когось іншого, покладена глибока внутрішня суперечність. Іван Поляруш не відчуває власного віку, він сприймає свої тридцять років із здивуванням, це “вічний студент”, який постійно прагне самовдосконалення, хоче “осягнути зміст і причину своїх рефлексій” [1, 379]. На думку представників сучасної психологічної науки, тридцять років (а читач знайомиться саме з тридцятирічним Іваном Полярушем) – вік кризовий, коли має місце переоцінка всієї системи цінностей особистості та пошук нового сенсу існування. Рефлектуючий герой Є. Гуцала шукає себе нового, ще не розкритого. Про невротичну натуру Поляруша свідчить його миттєва, різка, полярна зміна настроїв: радість – розпач, творчий злет – депресія, захоплення – розчарування. У Шуриних обіймах він відчуває себе на “найвищому злеті любові” [1, 408], проте вже через кілька хвилин його радість перетворюється на пустку, і всі слова про любов здаються несправжніми, запозиченими з химерної казки. Як зазначалося вище, провідним станом Івана є самотність, яка супроводжується внутрішньою спустошеністю (наратор постійно наголошує на відчутті Іваном внутрішньої пустки), безпорадністю (трансформується у впевненість героя в тому, що змінити життя вольовим рішенням неможливо, що він приречений на самотність), прагненням зміни місць, гнівом та жалістю до себе. Саме на міських вулицях, серед міського натовпу Поляруш знаходить тимчасовий спокій, а міські краєвиди заспокоюють, створюючи ілюзію повноцінного та осмисленого життя.

Отже, образ міста у прозі Є. Гуцала 70-х рр. ХХ ст. відтворений у системі опозицій “село-місто”, “провінційне містечко – столиця”. Місто здебільшого мислиться як жива істота, що має певний вік, емоційний стан, настрій. Образ міста – агресора, що нівечить душу людини, пов'язаний з маргінальними героями

Є. Гуцала. Гостру самотність серед міського натовпу відчувають своєрідні рефлектуючі герої письменника. Міський топос найчастіше репрезентований як вулиці, базари, собори. Залежно від сприйняття героїв, настроїв яких проектується на довколишню дійсність, визначаючи та оцінюючи її, вулиці міста можуть таїти небезпеку або, навпаки, дарувати спокій, натовп – загрожувати нівелюванням особистості або, відповідно, створювати відчуття причетності до міського соціуму.

Література

1. Гуцало Є. П. Двоє на святі кохання / Є. П. Гуцало // Гуцало Є. П. Парад планет : Роман, повісті / передм. автора. – К. : Рад. письменник, 1984. – 480 с.
2. Гуцало Є. П. Хустина шовку зеленого / Є. П. Гуцало. – К. : Рад. письменник, 1966. – 372 с.
3. Дончик В. Г. З потоку літ і літпотоку / В. Г. Дончик. – К. : Стило, 2003. – 556 с.
4. Жулинський М. Г. Наближення : літературні діалоги / М. Г. Жулинський. – К. : Дніпро, 1986. – 278 с.
5. Жулинський М. Євген Гуцало : Діалог і роздуми / М. Жулинський // Рад. літературознавство. – 1978. – № 1. – С. 29–38.
6. Иваницук Р. К отчему порогу. Роман и новеллы / Р. Иваницук. – М. : Сов. писатель, 1978. – 240 с.
7. Клерк М. де. Взгляд на город : лица и обличия // Вестник Московского университета. Сер. 9. Филология. – 2004. – № 3. – С. 99–110.
8. Кравченко А. Євген Гуцало // Історія української літератури. XX ст. : у 2 кн. : навч. посібник / за ред. В. Г. Дончика / А. Кравченко. – К. : Либідь, 1995. – Кн. 2. – 512 с.
9. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І Ковалів та ін. – К. : ВЦ "Академія", 1997. – 752 с.
10. Оскоцкий В. Уроки двух повестей / В. Оскоцкий // Лит. газета. – 1963. – 13 июня. – С. 2–3.
11. Словник іншомовних слів / уклад. Л. О. Пустовіт та ін. – К. : Довіра, 2000. – 1018 с.
12. Хороб М. Б. Проблема психологической характеристики героя в украинской советской новеллистике 70-х годов : автореф. дис. ... канд. филол. наук / М. Б. Хороб. – К. : ИИЦ Госуд. пед. ин-та им. А. М. Горького, 1987. – 20 с.

Анотація

Розглядається специфіка творення образу міста в прозі Є. Гуцала 70-х рр. XX ст. Увага акцентується на циклі міської прози письменника. Розкривається система опозицій "місто – містечко – село", "столиця – провінція". Досліджується міський топос у новелах та повістях Є. Гуцала, зокрема історична та модерна площина Києва.

Ключові слова: "місто – містечко – село", міська проза, маргінальний герой, рефлектуючий герой.

Аннотация

Рассматривается специфика создания образа города в прозе Е. Гуцала 70-х гг. XX ст. Внимание акцентируется на цикле городской прозы писателя. Раскрывается система оппозиций "город – городок – село", "столица – провинция". Исследуется городской топос в новеллах и повестях Е. Гуцала, в частности историческая и современная плоскость Киева.

Ключевые слова: "город – городок – село", городская проза, маргинальный герой, рефлектирующий герой.

Summary

Specific character of creating the model of a town in Yevgen Gutsalo's prose of 1970-ths years of XX century is considered. The main attention is paid to the writer's cycle of town prose. The system of

oppositions a “city – a town – a country”, a “capital – a province” is revealed. Town space, historical and modern area of Kyiv in particular is explored in Yevgen Gutsalo's short stories and novels.

Keywords: a “city – a town – a country”, town prose, a marginal hero, a reflex hero.

УДК 821.161–3

Колодяжна О.Л.,
аспірантка,
Донецький національний університет

ОБРАЗ МІСТА В РОМАНАХ ВОЛОДИМИРА ДРОЗДА

Романний доробок В. Дрозда для багатьох літературознавців упродовж останнього двадцятиліття неодноразово поставав як об'єкт наукового зацікавлення (праці М. Жулинського, М. Павлишина, Л. Яшиної та ін.), передовсім в аспектах міфопоетики, автобіографізму, іронічного стильового носія тощо. Незважаючи на це, подальше дослідження романів письменника (автора, між тим, різних за жанром творів – романів, повістей, оповідань і новел), серед яких – “Добра вість”, “Катастрофа”, “Ритми життя”, “Дорога до матері”, “Самотній вовк”, “Спектакль”, “Листя землі”, “Острів у вічності”, “Убивство за сто тисяч американських доларів” та ін., з орієнтацією на нові підходи в аналізі, актуальне для українського літературознавства.

Провідний вектор нашої розмови становить категорія образу міста у романах В. Дрозда “Спектакль”, “Вовкулака” та “Убивство за сто тисяч американських доларів”. Слід зазначити, що особливе місце у творчості письменника посідає моральний аспект людського життя, пошуки себе та вибір правильного чи хибного шляху. Чинників, що впливають на вибір людини, досить багато, серед них чільне місце посідає простір, в якому існує людина, адже він є важливою складовою нашого буття. І тут серед просторових площин найвиразнішим постає образ міста, де з персонажами відбуваються різні події та метаморфози.

Саме місто у сучасному світі є унікальним явищем, яке із зацікавленням досліджують філософи, культурологи, історики, антропологи та соціологи. Адже цей феномен людської культури повинен був відмежувати ще неосвоєні території від заселених, певним чином захистити людину. Але з історичним плином роль міста час від часу змінювалась, відмінною вона була й у різних народів. Специфіка ж сприйняття цього явища людської організації відбилась у витворах художньої культури, у тому числі й у творах письменників, зокрема у романах В. Дрозда. Власне, тут знаходимо цікаву інтерпретацію образу міста та його впливу на героїв.

Роман В. Дрозда “Спектакль” (1979–1984) є історією про письменника – Ярослава Петруню, який марнує свій дар на “заробляння” титулів та тиражів. Герой проходить довгий шлях від звичайного співробітника маленької газетки до відомого в країні письменника. Кожне досягнення супроводжується зміною міста, оскільки воно асоціюється з можливостями та показником успішності людини. При цьому відмежовуючись від рідного міста, Пакуля, Ярослав Петруня не втрачає зв'язок зі своєю малою батьківщиною, оскільки періодично приїздить подивитись, як воно без